

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Чуприна Степан Леонідович

асистент кафедри захисту України та безпеки життєдіяльності

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8304-3721>

Анотація. У статті розглянуто трансформаційні процеси державного управління в умовах глобалізації є ключовим фактором розвитку сучасних національних управлінських систем. Вони зумовлюють необхідність постійного вдосконалення механізмів державного регулювання, адаптації управлінських моделей до нових викликів та інтеграції інноваційних технологій у сферу публічного управління. Одним із головних аспектів таких змін є цифровізація державних послуг та процесів управління. Впровадження інформаційних технологій сприяє підвищенню прозорості, ефективності та доступності державних послуг для громадян. Автоматизація бюрократичних процедур, розвиток електронного урядування та використання великих даних значно покращують якість прийняття рішень і забезпечують гнучкість державного апарату в умовах швидкоплинних змін. Децентралізація є ще одним важливим напрямом трансформації державного управління. Передача повноважень на місцевий рівень сприяє ефективнішому розподілу ресурсів, підвищенню відповідальності регіональних органів влади та залученню громадян до процесу прийняття рішень. Такий підхід забезпечує адаптацію управлінських рішень до конкретних потреб регіонів, що сприяє стійкому соціально-економічному розвитку. В умовах глобалізації державні управлінські системи змушені інтегрувати міжнародні стандарти та кращі практики. Це включає гармонізацію нормативно-правової бази, запозичення передових методів управління та співпрацю з міжнародними організаціями. Разом із цим виникають виклики, пов'язані з необхідністю збереження національної ідентичності, суверенітету та забезпечення балансу між глобальними тенденціями та внутрішніми потребами держави. Технологічний прогрес суттєво впливає на прийняття державних рішень, сприяючи впровадженню сучасних підходів до управління, таких як штучний інтелект, блокчейн та інтернет речей. Ці технології дозволяють оптимізувати управлінські процеси, підвищити якість надання послуг та мінімізувати корупційні ризики. Таким чином, модернізація державного управління повинна ґрунтуватися на стратегічних підходах, що поєднують ефективність, інноваційність та відкритість. Запропоновані методи зміцнення державних інституцій та вдосконалення механізмів управління сприятимуть підвищенню стійкості державного апарату, що є необхідною умовою його функціонування в умовах динамічних змін сучасного світу.

Ключові слова: трансформація, державне управління, глобалізація, децентралізація, цифровізація.

Актуальність проблеми. Сучасний світ переживає масштабні взаємопов'язані зміни, зумовлені активною глобалізацією, поширенням демократичних процесів і зростанням впливу міжнародних організацій та соціальних рухів. Ці трансформації безпосередньо впливають на державне управління, формуючи нові умови для розвитку політичних, економічних і правових систем окремих країн. Особливо відчутний вплив економічної глобалізації, яка створює напругу між традиційними демократичними механізмами влади та впливом міжнародних ринків і транснаціональних корпорацій. У результаті держави

змушені шукати шляхи збереження своєї ефективності та суверенітету в умовах домінування глобальних економічних структур.

Процес реформування державного управління в Україні відбувається відповідно визначеному євроінтеграційному курсу, глобальних викликів та змін у державних механізмах, що зумовлює необхідність його ґрунтовного аналізу з урахуванням ситуації в країні. Державне управління постійно змінюється та адаптується до сучасних умов. Важливим завданням є визначення ефективних управлінських механізмів, які сприятимуть вирішенню як нагальних, так

і стратегічних питань у процесі реалізації державних функцій. Необхідність реформування державного управління в Україні стає особливо актуальною на тлі тривалого процесу становлення країни як європейської держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проведення аналізу науково-методологічної літератури, показує, що окремі питання вдосконалення механізмів державного управління з урахуванням міжнародних тенденцій та європейських стандартів досліджували такі відомі вчені: Орлова Н. [1], Войтович Р. Солоха М. Бондаренко Г. [2], Шкурат І. [4], Андріяш В. [5], Бельська Т. [6], Білоус А. [7], Котуков О. [8], але ця тема потребує подальшого дослідження.

Метою статті є визначення сутності, особливостей та напрямів трансформаційних процесів у державному управлінні під впливом процесів глобалізації, аналіз викликів і можливостей, що постають перед державними інститутами, а також розробка підходів до підвищення ефективності управлінських рішень.

Результати дослідження. Сучасні реалії вимагають від України активної адаптації до глобальних процесів, щоб зміцнити свої позиції на міжнародній арені. Для цього необхідно розробити дієві державні стратегії, які дозволять максимально використати зовнішні можливості, водночас знижуючи внутрішні ризики. Ключовим завданням є трансформація викликів глобалізації на користь національного розвитку та зміцнення державних інтересів. Реформування системи державного управління спрямоване на гармонізацію національних інтересів із глобальними викликами, що сприятиме посиленню суверенітету країни. Для України ключовим завданням є досягнення політичних та економічних критеріїв євроінтеграції, а також інтеграція в відповідні європейські структури. Відповідність європейським стандартам та ефективне впровадження принципів сталого розвитку дозволять Україні стати впливовим і конкурентоспроможним учасником світової спільноти [3].

Процес трансформації державного управління в умовах глобалізації включає радикальні зміни та адаптацію його механізмів. Дослідники прагнули систематизувати ці процеси, визначаючи їхню сутність і вплив на державні інституції. Американський вчений О. Бланшар виділив два важливі явища: реструктуризацію, що означає переформатування окремих елементів системи та дезорганізацію, яка руйнує сталі соціально-політичні зв'язки та традиційні інститути.

Особливу увагу він приділяв реструктуризації, поділяючи її на два типи. Захисна (спонтанна) реструктуризація відбувається як реакція на виклики, без активного управління змінами, через поступове засвоєння нових методів управ-

ління. Натомість стратегічна (глибинна) реструктуризація передбачає свідому трансформацію державних механізмів, що змінює основи управлінської культури та поведінкові моделі країни в нових глобальних реаліях [4].

Глобальні вектори державної політики мають бути ефективними, передбачуваними та підконтрольними. В умовах глобалізації система державного управління України дотримується чіткої стратегічної траєкторії суспільного розвитку. Ці пріоритети закладені в Стратегії сталого розвитку України 2030 і спрямовані на підвищення рівня життя громадян, створення комфортних умов для нинішніх і майбутніх поколінь, а також на збереження природних екосистем. Ключовим елементом цієї стратегії є впровадження нової економічної моделі, що базується на принципах сталого розвитку.

Формування органів влади базується не на партійних засадах, а на кланово-корпоративних зв'язках. Спостерігається тісне переплетіння бізнесу та політики, державного й приватного секторів у діяльності установ та організацій. Політико-адміністративні структури значною мірою залежать від держапарату, що супроводжується надмірною централізацією ухвалення рішень.

Глобалізація суттєво впливає на державу та систему державного управління, змушуючи їх адаптуватися до нових умов трансформаційного розвитку. Держави все більше втягуються у глобальні процеси, втрачаючи монополію на владу, адже багато функцій, які раніше виконували лише уряди, поступово переходять до недержавних суб'єктів економіки та політики. При цьому глобалізація не лише розмиває державні кордони, але й водночас стимулює зростання національної самосвідомості, що сприяє появі нових незалежних держав. Глобалізація, окрім економічних та культурних аспектів, має глибокий вплив на світоглядні системи. Вона сприяє поширенню певних ідей та цінностей, які стають домінуючими на глобальному рівні. У сучасному світі це, зокрема, проявляється у зростанні популярності ліберальної ідеології. Такі принципи, як демократичне управління, парламентаризм, гарантії прав людини, правова держава та розподіл владних повноважень, набувають все більшого поширення. Цей процес є невід'ємною частиною політичної глобалізації, яка сприяє уніфікації політичних норм та стандартів у різних країнах. Таким чином, поширення певних ідеологій відіграє ключову роль у процесах політичної інтеграції на міжнародній арені.

Різні країни по-різному реагують на глобальні виклики, змінюючи свої політичні та економічні стратегії для збереження конкурентоспроможності. Особливо глобалізація впливає на систему прийняття рішень, підсилюючи принцип

субсидіарності та стимулюючи децентралізацію управління. Водночас підвищуються вимоги до державної політики в таких сферах, як освіта, безпека та міжнародні відносини. Межа між внутрішньою та зовнішньою політикою стирається, що ускладнює традиційні дипломатичні механізми та змушує держави переглядати підходи до міжнародного співробітництва.

Регіональна інтеграція набуває дедалі більшого значення, а великі держави продовжують відігравати ключову роль у світовій політиці. Однак система міждержавних відносин залишається нестабільною, і, попри зусилля країн щодо формування механізмів глобального управління, єдиної впорядкованої моделі міжнародної взаємодії поки що не існує [4].

У контексті глобалізації та зміни геополітичної ситуації багато країн втратили можливість діяти виключно через національне законодавство, але натомість зміцнили свої позиції завдяки багатороннім міжнародним форматам співпраці. Це накладає на уряди додаткову відповідальність перед своїми громадянами щодо того, які суверенні повноваження передавати міжнародним організаціям. Одночасно, соціальні зміни, зумовлені розвитком науково-технічної революції ХХ століття, призводять до фрагментації політичних, економічних та соціальних систем, що вимагає більш глибокого аналізу глобальних стратегічних ініціатив. Різноманіття цінностей, підходів і поведінки індивідів та груп сприяє більшій політичній участі та інклюзії. Сучасні цивілізаційні теорії підкреслюють, що класичні ідеології поступово втрачають актуальність, а суперечності в економічних та ідеологічних питаннях стають менш значущими для публічного управління. Водночас, культурні цінності та ідентичності набувають все більшої ваги в глобальному контексті. У сфері публічного управління процес ухвалення рішень стає основним, адже його своєчасність і обґрунтованість визначають не лише ефективність роботи конкретного органу влади та реалізацію публічної політики у певній сфері чи галузі, але й забезпечення загального благополуччя громадян [6].

Уряди більшості країн, що активно залучені в процес глобалізації, стикаються з протиріччями, що виникають через необхідність збереження незалежності та самобутності в умовах глобальних змін. Збільшення кількості структур, які представляють різноманітні інтереси, ускладнює управлінські системи, роблячи їх важчими для розуміння та інтерпретації, а також знижує чутливість до ініціатив громадян. Крім того, зростає ризик погіршення демократичних якостей політичних систем через посилення впливу технократичних експертів та інших схожих факторів. У періоди трансформацій, криз, війни та

ускладнення соціального розвитку роль держави та її ефективність значно зростає. Проте реалізація цих процесів відрізняється залежно від умов – місцевих, регіональних, національних чи наднаціональних. Водночас з підвищенням вимог до компетентності держави зростають і вимоги до якості управлінських процесів, що включає участь публічних і державних управлінців та їхнього оточення. Особливу увагу слід приділити ролі сучасних інформаційних технологій у різних управлінських структурах, а також зростаючій важливості інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності як державного управління, так і інститутів громадянського суспільства. Інформатизація вже стала невід'ємною частиною усіх соціально-економічних процесів, а ефективне державне управління неможливе без використання можливостей, які надають ці технології. Цифрова трансформація державного управління є природною відповіддю на сучасні виклики різного масштабу. Важливою проблемою в умовах війни є впровадження та активне використання цифрових технологій для полегшення ситуації в суспільстві та країні. Головним критерієм ефективності державного управління в умовах розвитку цифрових технологій є відповідність вимогам сучасного суспільства. У цих умовах держава повинна взяти на себе основну роль у вирішенні проблем цифрової трансформації управління, що є важливим для громадян і сприяє підвищенню якості та системності виконання державних функцій, ґрунтуючись на використанні даних у єдиному інформаційному просторі [5].

Глобалізація збільшує залежність значної кількості країн від світової економічної кон'юнктури, посилюючи вплив міжнародних інститутів на внутрішню політику незалежних країн. З огляду на зазначене, необхідні управлінські дії та контроль багатоаспектних впливів глобалізації на економічну, соціальну, політичну та інформаційні сфери [8].

KOF Globalisation Index – це показник, що відображає рівень інтеграції країн у світовий простір, оцінюючи економічні, соціальні та політичні аспекти глобалізації. Він визначає ступінь взаємозв'язку держав через аналіз економічних потоків, обмежень, інформаційної доступності, культурних зв'язків і міжособистісних контактів.

Глобалізація, у широкому сенсі, є процесом формування глобальних мереж взаємодії, що долають географічні та політичні бар'єри. Вона охоплює рух товарів, капіталу, інформації, технологій та людей, сприяючи економічній інтеграції, культурному обміну та зростанню взаємозалежності між державами. У верхніх рядках рейтингу глобалізаційного розвитку знаходяться такі країни, як США, Нідерланди, Канада, Данія, Швеція, Австрія та Фінляндія, демонструючи

найвищий рівень інтеграції у світові процеси. Натомість серед аутсайдерів цього рейтингу опинилися Іран, Індія, Індонезія, Єгипет і Бангладеш, які мають найменший ступінь залученості до глобальних економічних, соціальних і політичних взаємозв'язків. Україні необхідно кардинально оновити систему державного управління, адаптуючи її до сучасних викликів та можливостей. Ефективне використання ресурсів, що з'являються у процесі міжнародної взаємодії, могло б сприяти розвитку країни. Однак у реаліях України глобалізаційні процеси частіше створюють загрози, ніж сприяють удосконаленню управлінських механізмів [9].

Завдяки широкому спектру досліджень політична глобалістика є важливим науковим підґрунтям для формування ефективних управлінських стратегій. Це особливо актуально для України, яка розташована на межі східної та західної цивілізацій і зазнає їхнього впливу в політичній, економічній, демографічній і культурній сферах [10].

Сучасні глобалізаційні процеси вимагають нового підходу до державного управління, орієнтованого на ефективність, відкритість та інноваційність. Основними напрямками його розвитку є впровадження цифрових технологій, що сприятиме створенню сучасного електронного урядування та оптимізації адміністративних процесів. Важливим аспектом є реформування державних інституцій, децентралізація влади та зміцнення місцевого самоврядування, що дозволить підвищити автономність регіонів і забезпечити їхню ефективну взаємодію з центральною владою.

Значну роль відіграє розвиток громадянського суспільства, посилення міжнародної співпраці та вирішення транскордонних викликів. Необхідним є впровадження єдиних стандартів управлінських практик відповідно до міжнародних норм, що сприятиме ефективному моніторингу та оцінці державних програм і політик. Гнучкість, відкритість даних, розвиток електронного уряду, використання штучного інтелекту, раціональне управління фінансами та скорочення адміністративного навантаження покращують взаємодію держави з громадянами. Інноваційні підходи,

сучасні методи оцінки, зворотний зв'язок, стратегічний аналіз, ризик-менеджмент, цифрова компетентність, електронна демократія, моніторинг політики, міжвідомча координація, міжнародні стандарти, цифрові сервіси, прогнозний аналіз, експертний аналіз та оптимізація бізнес-процесів є ключовими інструментами модернізації. Цифрові технології в сфері безпеки, внутрішній контроль та орієнтація на інноваційний розвиток забезпечують стабільність та ефективність державного управління.

Головними пріоритетами також залишаються підтримка громадських ініціатив, вдосконалення механізмів кризового управління, адаптація до соціокультурних змін та збереження національної культурної спадщини. Важливими завданнями є модернізація освіти й охорони здоров'я, підтримка наукових досліджень, а також забезпечення рівності та інклюзивності у всіх сферах суспільного життя [11].

Висновки. Для забезпечення стабільності та ефективності державних інституцій в умовах глобальних змін необхідно впроваджувати комплексні стратегії модернізації. Трансформаційні процеси державного управління в умовах глобалізації є необхідною умовою для забезпечення ефективності, стабільності та адаптивності державних інституцій. Глобалізаційні виклики зумовлюють необхідність перегляду традиційних управлінських підходів і впровадження нових моделей управління, що ґрунтуються на цифровізації, децентралізації та прозорості. Децентралізація наближає прийняття рішень до місцевого рівня, підвищуючи ефективність самоврядування. Відкритість та прозорість управління зміцнюють довіру суспільства, а новітні технології забезпечують кращу координацію між державними структурами. Постійне підвищення кваліфікації державних службовців, використання аналітичних даних, електронний документообіг та оптимізація нормативно-правового регулювання сприяють ефективності управління. Стратегічне планування, державно-приватне партнерство, антикризові стратегії, посилення громадянського контролю та орієнтація на кращі світові практики є важливими складовими успішної модернізації.

Бібліографічний список:

1. Орлова Н. С. Детермінанти розвитку публічного управління та адміністрування в Україні: колективна монографія. Київ : ВД «Освіта України», 2020. 262 с.
2. Войтович Р., Солоха М., Бондаренко Г. Глобалізаційні процеси в сучасному світі: навч.-метод. матеріали. Київ : НАДУ, 2013. 52 с.
3. Сиченко В., Лукашук М. Трансформація державного управління в умовах глобальних та євроінтеграційних вимірах. URL: https://www.pubadm.vernadskeyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/14.pdf (дата звернення: 22.02.2025)
4. Шкурат І. Трансформаційний розвиток і державне управління в умовах глобалізації. URL: <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/15-2020/6.pdf> (дата звернення: 22.02.2025)

5. Андріяш В. Основні передумови реформування публічного управління в умовах глобалізації. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/391/345> (дата звернення: 24.02.2025)
6. Бельська Т. Публічне управління в умовах глобалізаційних викликів. *Публічне урядування : зб. наук. пр.* Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2017. № 4(9). С. 48–60.
7. Білоус А. Проблеми та перспективи реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 3. С. 23–29.
8. Котуков О. Особливості впливу глобалізації на сучасні суспільні відносини і публічну службу в Україні. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2 (55). Ч. 1. С. 169 – 177.
9. Андрієнко М. Проблеми та перспективи державного управління України в умовах глобалізації економіки. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/140> (дата звернення: 24.02.2025)
10. Отделенцев Є. Актуальні напрями державного управління в умовах неоліберальної глобалізації. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1003> (дата звернення: 25.02.2025)
11. Антипенко І. Перспективи розвитку ефективного державного управління в умовах глобалізації. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/12159/12220> (дата звернення: 10.03.2025)

References:

1. Orlova N. (2020) Determinanty rozvytku publichnoho upravlinnia ta administruvannia v Ukraini [Determinants of Public Administration and Administration Development in Ukraine] Collective Monograph. Kyiv: VD «Education of Ukraine», 262 p.
2. Voitovich R., Solokha M., Bondarenko G. (2013) Globalizatsiini protsesy v suchasnomu sviti [Globalization processes in the modern world]: teaching method. materials. Kyiv: NADU, 52 p.
3. Sichenko V., Lukashuk M. (2022) Transformatsiia derzhavnoho upravlinnia v umovakh hlobalnykh ta yevrointehratsiinykh vymirakh [Transformation of public administration in the conditions of global and European integration dimensions]. Available at: <https://www.pubadm.Vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/52/2022/14.pdf> (accessed: 22.02.2025)
4. Shkurat I. (2020) Transformatsiyni rozvytok i derzhavne upravlinnia v umovakh hlobalizatsii [Transformation development and public administration in the conditions of globalization]. Available at: <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2020/15-2020/6.pdf> (accessed: 22.02.2025)
5. Andriyash V. (2023) Osnovni peredumovy reformuvannia publichnoho upravlinnia v umovakh hlobalizatsii [The main prerequisites for public administration reform in globalization]. Available at: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/391/345> (accessed: 24.02.2025)
6. Bielska T. (2017) Public Administration in the Context of Globalization Challenges. *Public Governance: Collection of Scientific Papers*. Kyiv: State Enterprise «Publishing House Personal». No. 4(9). Pp. 48–60.
7. Bilous A. (2022) Problemy ta perspektyvy reformuvannia systemy publichnoho upravlinnia v umovakh voyennogo chasu [Problems and prospects for reforming the public administration system in wartime] *Tavriysk Scientific Bulletin. Series: Public Administration and Administration*. No 3. P. 23–29.
8. Kotukov O. (2018) Osoblyvosti vplyvu globalizatsiyni na suchasni suspil'ni vidnosyny i publichnu sluzhbu v Ukrayini [Features of the influence of globalization on modern social relations and public service in Ukraine]. *Efficiency of public administration*. Iss. 2 (55). Part 1. P. 169–177.
9. Andrienko M. (2021) Problemy ta perspektyvy derzhavnoho upravlinnia Ukrayiny v umovakh globalizatsiyni ekonomiky [Problems and prospects of state administration of Ukraine in the conditions of globalization of economy]. Available at: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/140> (accessed: 24.02.2025)
10. Odelientsev E. (2013) Aktual'ni napryamy derzhavnoho upravlinnia v umovakh neoliberal'noyi globalizatsiyni [Actual directions of public administration in the conditions of neoliberal globalization]. Available at: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1003> (accessed: 25.02.2025)
11. Antipenko I. (2024) Perspektyvy rozvytku efektyvnoho derzhavnoho upravlinnia v umovakh globalizatsiyni [Prospects for the development of effective public administration in the conditions of globalization]. Available at: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/12159/12220> (accessed: 10.03.2025)

TRANSFORMATION PROCESSES OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Stepan Chupryna

Assitant of the Department of Protection of Ukraine and Life Safety
Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko

Summary. The article deals with transformational processes of public administration in the conditions of globalization is a key factor in the development of modern national management systems. They necessitate the constant improvement of mechanisms of state regulation, adaptation of management models to new

challenges and integration of innovative technologies into the sphere of public administration. One of the main aspects of such changes is the digitalization of public services and management processes. The introduction of information technologies helps to increase the transparency, efficiency and accessibility of public services for citizens. Automation of bureaucratic procedures, the development of e-government and the use of large data significantly improve the quality of decision making and ensure the flexibility of the state apparatus in the conditions of transient changes. Decentralization is another important direction of transformation of public administration. The transfer of powers to the local level contributes to the more efficient allocation of resources, increasing the responsibility of regional authorities and attracting citizens in the decision-making process. This approach provides adaptation of management decisions to the specific needs of the regions, which contributes to stable socio-economic development. In the context of globalization, state management systems are forced to integrate international standards and best practices. This includes the harmonization of the regulatory framework, borrowing advanced management methods and cooperation with international organizations. At the same time, there are challenges related to the need to maintain national identity, sovereignty and the balance between global trends and the internal needs of the state. Technological progress has a significant impact on government decisions, facilitating modern management approaches, such as artificial intelligence, blockchain and Internet things. Thus, public administration modernization should be based on strategic approaches that combine efficiency, innovation and openness. The proposed methods of strengthening state institutions and improving management mechanisms will increase the stability of the state apparatus, which is a prerequisite for its functioning in the conditions of dynamic changes in the modern world.

Keywords: transformation, public administration, globalization, decentralization, digitalization.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2025